

В.М. Корельський і В.Д. Перевалов – охорону правопорядку та охорону існуючих форм власності[4, с.62], а О.Ф. Скакун та О.І. Ющик – саме правоохоронну функцію держави [5, с.52; 6, с.21 – 22]. Розбіжності в поглядах різних учених стосовно правоохоронної функції держави ґрунтуються на різних підходах до розуміння поняття функціонування держави у сфері правоохоронної діяльності й зумовлені відсутністю законодавчого визначення правоохоронної функції держави.

Єдине розуміння та правове визначення понять «правоохоронна діяльність», «правоохоронні органи» та «правоохоронна функція держави», які разом складають правоохоронну систему держави, мають не лише теоретичне, а й практичне значення. Адже відсутність цього породжує нечіткість у розмежуванні компетенції та повноважень різних правоохоронних органів, дублювання їхніх функцій, паралелізм у завданнях і цілях діяльності й конфліктність у взаємовідносинах.

Отже, окреслені вище прогалини у правоохоронній системі держави необхідно усунути, прийнявши спеціальний Закон України «Про правоохоронну діяльність», де визначити правоохоронну функцію держави, поняття та перелік правоохоронних органів, цілі й завдання їхньої діяльності.

Список використаних джерел:

1. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України : підруч. / [В. Т. Білоус, О. С. Захарова, В. С. Ковальський та ін.]; відп. ред. В. Т. Маляренко. – 3-є вид., перер. і доп. – К. : Юрінком Інтер, 2007. – 352 с.
2. Лазарев В. В. Теория государства и права : учеб. / В. В. Лазарев. – М., 1996. – 424 с.
3. Кельман М. С. Теория держави : навч. посіб. / М. С. Кельман. – Тернопіль, 1997. – 330 с.
4. Теория государства и права : учеб. для юрид. вузов / [С. С. Алексеев, С. И. Архипов, В. М. Корельский и др.]; под ред. В. М. Корельского и В. Д. Перевалова. – М. : ИНФРА*М-НОРМА, 1997. – 570 с.
5. Скакун О. Ф. Теория государства и права : учеб. / О. Ф. Скакун. – Х. : Консум, 2000. – 704 с.
6. Ющик О. І. Правова реформа: загальне поняття, проблеми здійснення в Україні : [монографія] / О. І. Ющик. – К. : Ін-т законодавства Верховної Ради України, 1997. – 192 с.

Студент 1-го курсу ННІ№4 НАВС

Присяжнюк Маріанна

РЕАЛІЗАЦІЯ ПОЛОЖЕНЬ СТАТТІ 63 КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ ПРИ РОЗГЛЯДІ СПРАВ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Відповідно до чинного законодавства у сфері адміністративного процесу, основним завданням адміністративного судочинства є захист прав і свобод фізичних осіб у сфері публічно-правових відносин із представниками органів державної влади. Виконання цього завдання відбувається в процесі розгляду справ про адміністративні правопорушення, в межах чого безпосередньо відбувається допит та опитування свідка. Разом з тим, право не свідчити проти себе та кола близьких є конституційним правом кожної особи. З цього випливає необхідність та доцільність аналізу правового статусу особи, що може не надавати пояснення у справах про притягнення до адміністративної відповідальності та умов реалізації її конституційних прав.

Розгляд справ про адміністративні правопорушення – це основна стадія провадження в справах про них, під час якої встановлення вина і забезпечення справедливого застосування норм законодавства правопорушника з метою застосування справедливих заходів адміністративного впливу чи закриття справи.

Стадія судового розгляду, згідно з КУпАП, включає три етапи: підготовку справи до судового розгляду; розгляд справи у суді; прийняття по ній постанови. В межах судового розгляду безпосередньо відбувається опитування свідка та заслуховуються пояснення самого правопорушника. Однак, право не свідчити проти себе та кола близьких є конституційним правом

кожної особи, відповідно до умов реалізації конституційних прав, зазначених у статті 63 Конституції України в адміністративному судочинстві.

Разом з тим в Наказі Міністерства внутрішніх справ України від 06.11.2015 № 1386 «Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції» зазначається, що особа має бути попереджена про право не давати свідчення проти себе та свої близьких, як під час складання протоколу про адміністративне правопорушення, так і під час розгляду справи [3]. Відповідно до п. 12 цього Наказу сказано, що «особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право подати пояснення і зауваження щодо змісту протоколу про адміністративне правопорушення та пояснення по суті адміністративного правопорушення, які додаються до протоколу про адміністративне правопорушення, а також викласти мотиви своєї відмови підписати його» [3].

Наявність складу адміністративного правопорушення є однією з підстав притягнення до адміністративної відповідальності. Відповідно до статті 9 КУпАП адміністративне правопорушення або проступок – це протиправна, винна (умисна чи необережна) дія або бездіяльність, що має на меті посягання на громадський порядок, право власності, права і свободи громадян, за яку встановлено адміністративну відповідальність відповідно до закону. Виходячи з визначення, основними ознаками є: суспільна шкода, протиправність, винність та адміністративна відповідальність.

Адміністративна караність проступку виражається в тому, що за його вчинення законом передбачено адміністративну відповідальність. Адміністративна караність означає можливість застосування до порушника адміністративного стягнення. Під час розгляду справи про адміністративне правопорушення може бути викликана для дачі свідчень будь-яка особа, про яку є дані, що їй відомі які-небудь обставини, що підлягають встановленню по даній справі. Свідок зобов'язаний з'явитися в зазначений час на виклик органу чи посадової особи, який розглядає справу, дати правдиві пояснення, повідомити все відоме йому по справі і відповісти на поставлені запитання. Особа у статусі свідка залучається до судового розгляду з метою отримання необхідної інформації, яка має значення для з'ясування об'єктивних обставин у справі. Свідок у судовому процесі – це незацікавлена особа, що володіє інформацією, яка сприятиме встановленню об'єктивної істини. Зокрема, у працях Є.Г. Гідулянова зазначається, що «свідок – це особа незацікавлена, яка не має власного інтересу в процесі, але залучається до виконання покладених на неї процесуальних обов'язків. Крім того, відповідно до п. 14, Наказу Міністерства внутрішніх справ України від 06.11.2015 № 1386, визначено, що «особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, згідно зі статтею 63 Конституції України не несе відповідальності за відмову давати пояснення щодо себе, членів своєї сім'ї чи близьких родичів».

В якості свідків, учасниками процесу не можуть бути: 1. недієздатні фізичні особи, а також особи, які перебувають на обліку чи на лікуванні у психіатричному лікувальному закладі та не здатні через свої фізичні або психічні вади правильно сприймати обставини, що мають значення для справи, або давати з цього приводу показання; 2. представники в судовому процесі, захисники у кримінальному провадженні - про обставини, які стали їм відомі у зв'язку з виконанням функцій представника чи захисника; 3. священнослужителі - про відомості, одержані ними на сповіді віруючих; 4. професійні судді, народні засідателі та присяжні - про обставини обговорення в нарадчій кімнаті питань, що виникли під час ухвалення судового рішення; 5. інші особи, які не можуть бути допитані як свідки згідно із законом чи міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, без їхньої згоди.

Правовий статус свідка як учасника адміністративного провадження частково визначений Кодексі України про адміністративні правопорушення. Юридичні обов'язки відповідно до статусу у процесі та суб'єктивні права особи у статусі свідка є важливою складовою її правового статусу. Так, відповідно до законодавства, свідок – це будь-яка особа, якій відомі які-небудь обставини, що підлягають встановленню по даній справі. За викликом органу (посадової особи), у провадженні якого перебуває справа, свідок зобов'язаний з'явитися в зазначений час, дати правдиві пояснення, повідомити все відоме йому в справі й відповісти на поставлені питання.

Право не свідчити проти себе та кола своїх близьких та не бути притягнутою за це до

відповідальності – є правом людини гарантованим Конституцією України. Згідно з положенням статті 63 Конституції України «Особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом...» [2]. Особа має право не давати свідчень, щодо себе та свої близьких, так як судочинство в рамках адміністративного процесу, який здійснюється відповідно до положень Конституції України.

Учасникам провадження роз'яснюються їхні права та обов'язки, оголошується протокол про адміністративне правопорушення, зміст якого, певною мірою нагадує обвинувальний акт. Крім того, згідно 2 п. 20 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 01 листопада 1996 року № 9 «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя» пропонуючи особі дати пояснення щодо пред'явленого обвинувачення та відомих йому обставин справи, суд має одночасно роз'яснити йому, а також його дружині чи близькому родичу зміст ст. 63 Конституції [2].

Дослідження доказів в справі здійснюється відповідно до вимог ст.280 КУпАП, в якій визначаються обставини, що підлягають з'ясуванню при розгляді справи про адміністративне правопорушення [1]. Це входить до обов'язків органу, який повинен з'ясувати, чи було вчинено адміністративне правопорушення, чи винна дана особа у його вчиненні, чи підлягає вона адміністративній відповідальності. Також встановлюється обставини, що пом'якшують чи обтяжують відповідальність, чи заподіяно майнову шкоду.

Доказами в справі про адміністративне правопорушення є будь-які фактичні дані, на основі яких у визначеному законом порядку з'ясовуються зазначені обставини. Ці дані встановлюються протоколом про адміністративне правопорушення, поясненнями особи, яка притягається до відповідальності, потерпілих, свідків, висновком експерта, речовими доказами, показаннями технічних приладів, які використовуються при нагляді за виконанням правил дорожнього руху, протоколом про вилучення речей і документів, а також іншими документами.

В статті 268 КУпАП визначено, що особа, що притягається до адміністративної відповідальності має право знайомитися з матеріалами справи, давати пояснення, подавати докази, заявляти клопотання, користуватися при розгляді справи юридичною допомогою адвоката, виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, якщо не володіє мовою, якою ведеться провадження, оскаржити постанову по справі [1]. В статтях 269-274 КпАП, де передбачено, що особа може бути опитана у статусі свідка [1].

Отже, право особи не свідчити проти себе та окресленого в переліку осіб застосовується і при розгляді всіх справ адміністративної юрисдикції. Відповідно до положень статті 65 п. 3. В КУПАП це питання не врегульоване, проте в кожній галузі права близькі родичі визначаються по різному.

Таким чином дана норма законодавства впроваджує конституційний припис, що передбачений статтею 63 Конституції України та забезпечує механізм функціонування імунітету особи, яка дає покази на будь якій стадії провадження. Відповідальність свідка у свою чергу передбачає вирішення питання про імунітет свідка, який також впливає з вимог ст.63 Конституції України [2].

Таким чином, свідком у адміністративному процесі є особа, яка володіє фактичними даними про обставини, щодо суті публічно-правового спору, який знаходиться у адміністративному провадженні. Крім того, свідок має визначений правовий статус, елементом якого є його юридичні обов'язки та права. Зокрема, можливість не свідчити проти себе та своїх близьких є правом особи, що гарантоване Конституцією України.

Список використаних джерел:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984р.// Відомості Верховної Ради УРСР.-1984.-додаток до №51.-ст.1122.
2. Конституція України від 28 червня 1996 р. //Відомості Верховної Ради України.-1996.-№30.-ст.141.
3. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06.11.2015 № 1386 «Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції»